

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rött minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetn helyben a szer-
kesztőségénél, vagy a helybeli könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven főlvetnek. A
beigatásért minden három hasábas
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díj számíttatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, május 24. 1859.

21. szám.

Második évi folyam.

Temesvár s a Bánság elvesztése.

1551—1552.

I.

1551. év közepe felé tökéletesen sikerült a láng-
eszű Martinuzzinak elámitani a zultánt, mert mi-
után lemondásra s az országbóli eltávozásra birta, vagy
inkább kényszerítette Izabellát, Szapolyay János
özvegyét, s Erdély jövendőjét érdeklőleg egyezkedett
Ferdinand királylyal, oly ravaszul tudta vinni sze-
repét a porta irányában, hogy még akkor is, midőn
már becsapott Erdélybe Castaldo, Ferdinand sze-
renesétlenül választott vezére, a padisah azt hitte, hogy
ez azért történik, mivel a király hasznára akarván
fordítani az Izabella eltávozása után keletkezett viszá-
lyokat el akarja Erdélyt foglalni a porta védelme alatt
álló Szapolyay Zsigmondtól, s hogy Martinuzzi
csak a kénytelenségnek engedve szinlelt bátorságot
a királyi hadvezérnek mindaddig, míg megtévén a
szükséges előkészületeket, egyesülend a török hadakkal
s megsommisitheti a királyi sereget.

A zultán még julius elején sem gyanította, hogy
mi a főpap valódi terve, s hogy ez ha majd eljöttnek
látja az időt, melyben leteheti alcáját Castalddal
egyesülve akar ellent állni a porta hadainak.

Martinuzzitól sokan irtak már, s vannak
kik azzal gyanusítják, hogy Ferdinand irányá-
ban álnok szerepet játszván, terve abban állott, hogy
bizodalomba ringatván a királyt, minél több királyi
sereget csalhasson le, azután ő hirtelen az erdélyi s
magyarországi felkeltekkel átpártolván a zultánhoz,
megsemmisithesse a királyi sereget, s a mozlimeknek
nyílt utat biztosítván Bécs felé, maga korlátlan hata-
lommal uralkodhassék előbb Szapolyay János Zsigmond
nevében, s később ezt is megbuktatva, Erdély fölött.

Ezen vádat azonban senki sem bizonyíthatta be
Martinuzzi ellen, s mi engemet illet, azt hiszem, hogy
szándéka az volt, hogy a zultánt elámitva az eldöntő
percben egész erélylyel pártolja Ferdinand ügyét. —
Igen azt hiszem, hogy célja ez volt, s meg vagyok
győződve, hogy ha a király bizott volna benne, s erős s
gyors gyámolításában részesíti, okvetetlenül meggátolja
a zultán betörését, s ha azután, mert szerintem ez
lebegett szemei előtt, mint királyi helytartó magához

ragadhatja a kormány gyeplőit, lángeszénél, minden
körülményt felhasználni tudó ildomosságánál, mindenki
gyöngéit kiismerő s ügyesen felhasználó emberismere-
ténél, semmi nemű akadálytól vissza nem rettentő s
vas következetességü diplomatiaravaszágának, s annyi
esetben tanusított hadtani ismereteinél s bátorságánál
fogva oly nagygyá mint Mátyás király korában volt,
tette volna hazánkat.

De az ő s hazánk szerencsétlensége az volt, hogy
azon kétes szerepnél fogva, melyet helyzete követ-
keztében nagyszerű célja kivitelére játszania kellett, s
ellenei gyanusítása következtében nem bizott benne a
király, kinek gyanuját s kételyét még inkább megerő-
síték az Erdély kormányára vágyó Castaldo folyto-
nos vádló jelentései, melyekben azzal ijesztgette a
királyt, hogy Martinuzzi határozott terve, miként a
török megkezdi a hadjáratot, ahhoz átpártolva működni
a királyi had ellen.

Igen természetes, hogy ily hittel lévén Martinuzzira
nézve, Castaldo nem bizott a remetében, s hogy nem
állott annak tervére, mely abban állt, hogy a már
fegyverben lévő benszülöttekre bizván Erdély védelmét
a rendelkezése alatt álló összes királyi hadakkal, neve-
zetesen a két Arco gróf János s Bódog s gróf
Brandis Endre által vezényelt, s Szebenben s a
Bárcaságon tanyázó cseh, német, spanyol s sziléz fegy-
veresekkel a Bánságba siessen, s ott egyesülvén a
Pallavicini vezérlete alatt álló királyi haddal, mi-
után elég őrséggel ellátta a bánsági s aradmegyei vá-
rakat, támadja meg a zultán sereget, melyet ő maga,
ha szervezhetett annyi erőt, a mennyire számíthatni
vélt, oldalról akart megrohanni.

Én kétségtelennek hiszem, hogy ha Castaldo ezen
tervet, s akkor midőn a zultán a Dunán túl állva;
még Petrovics s mások feladásai dacára is bizott a
remetében, s azt hitte, hogy ez a hadi készületeket
érdekében teszi, — elegendő őrséggel ellátja a becei,
becskereki, nagylaki, sellaki, solymosi, aradi, csanádi s
egyéb várakat s azután ezen erődményekre tá-
maszkodva neki rohan a pogányoknak, s erre Marti-
nuzzi, ki mint a későbbi tapasztalás tanusította 60,000
embert tudott fegyverbe szólítani ezekkel, s a felhívá-
sát követendő bánsági s aradmegyei felkeltekkel szintén
megtámadja a padisah seregeit, nem nyögött volna
másfél századig a félhold járma alatt hazánk, sőt ha a

megesalt zultán serege megsemmisítették, s azután Martinuzzinak szabad tér engedtetik, ő mint már akkor kinevezett, s pápailag is megerősített esztergomi érsek s bibornok oly erőt fejtett volna ki, hogy könnyen létesíthetett volna a nagy Hunyady terve.

De hogy ez lehetővé váljék, Ferdinandnak tökéletesen bizni kellett volna Martinuzziba, s melléje nem Castaldonak s Pallavicininak, hanem erélyes s hős, s a mi leginkább szükséges volt bennszülött vezérnek, például Nádasdy Tamásnak, Dobó Benedeknek, Kendy Antalnak, Losonczy Istvánnak vagy másnak azon számos hős közül kikről rendelkezhetett a király, kellett volna adni.

De fájdalom a végzet könyvében más volt megírva; a király bizalmatlansága nem csak nem csökkent, sőt Castaldo azon nyilatkozatára, melyet Ferrari Mark Antal a remete egyik titkára jelentésére hivatkozva tett, még inkább megerősödött, s így mi sem lett abból a mit Martinuzzi kívánt s követelt mindaddig, midőn késő volt már, azaz october végeig, midőn t. i. a zultán ki még akkor is midőn már a bibornoki kalapot viselte a bibornok, hitt Martinuzzinak s Haydas basa által kegyéről biztosította, elvégre Petrovics s mások ismételt vádjai, s talán világos bizonyítékai következtében átlátta, hogy csakugyan őt, s nem Ferdinandot akarja megcsalni a bibornok, ki ekkorra már mint feljebb említettem 60,000 embert tudott összegyűjteni a kenyér mezőn.

Még ekkor is, bár nehezebben ki lett volna vivható a diadal, ha Castaldo ki miután hírét vette, hogy Szokoli Mehemed a bolgár papfiból lett beglerbég beütött a Bánságba sebesen siet a vész helyére, de ez nem történt, a királyi vezér még mindig késedelmeskedett, s be akará várni, hogy Palavicini, ki Váradnál állt, bevonulhasson Erdélybe. — Ily habozás, ily késedelmezés következtében lehetetlen volt az eldöntő siker s napról napra nagyobb lett a vész, mert a mint a zultán átkelt Péterváradnál a Dunán s Ulman Bég a boszniai basa, Ali Bég, Mihalogli Achmet s Kassun előbb budai basa előre nyomultak nagy számú seregekkel, sorra veszték el az előbb megnevezett csak csekély erővel ellátott várak, s ostrom alá vétetett Lippa is, melyet gyáván megszökve adott a pogányok hatalmába Pető János.

Ezen szomorú hírek hallatára egész erélyeséget kifejtve működött Martinuzzi, s Báthory Endrét Tót Várad felől, hol állomásozott arra utasítván, hogy a Maros balpartján vonuljon lefelé, maga Perényi Gábor, Péter fia vezérlete alatt Tamásdánál Biharban, a Varkots Tamás vezérlete alatt Erdőhegynél Aradban, s a Pathoczy Ferenc s Balassa Menyhért vezérletének engedelmessé s Gyulánál táborozott csapatokat szedvén össze, miután Pallavicinit is arra kényszeríté, hogy a vész színhelyére siessen, annyi segéderőt vitt Pallavicininak, hogy ez összesen 85,000 ember fölött rendelkezhetett.

Mit lehetett volna véghez vinni ennyi erővel, ha Castaldo helyett más a bibornokkal egyetértő erélyes

vezér áll a sereg élén! De így nem történt semmi, vagyis inkább igen sok, mert hisz csakhamar elveszett Temesvár, s elmulasztva a kedvező alkalom, a helyett, hogy mint annak idejébeni erélyes fellépés által könnyen megtörténhetik, vissza foglalhatták volna a magyar sz. korona régi hűbéri tartományát, másfél századra fészkelte be magát hazánkba a félhold hatalma.

A mohácsi vértanú nagy szerencsétlenség volt, de akkor még helyrehozható volt volna minden, s annak hogy oly igen befészkelte magát hazánkba a pogány, az a mi 1551-ik évi őszben történt volt az oka.

II.

Mint említettem már Lippát a Marosvidék főerődményét, s hazánk egyik kulcsvárat még octoberben elfoglalta a pogány, s bár mennyire sürgette is a gyors előre haladást Martinuzzi, a királyi had csak november 2-án ért Lippa alá.

Meg kell itt említenem, hogy mire a királyi hadsereg Lippa alá ért, már ostrom alá vette Temesvárt is Szokoli Mehemed. E fontos várat akkor midőn Isabella lemondott Petrovics átadván, védelme Losonczy István, nem csak a Szapolyay kor, de mint alább látni fogjuk az egész magyar történelem legjelesebb hősei egyikére bízott. — A sok csatákban edzett hős, midőn a Bánság fő vára kapitányává lőn, esküt tőn, hogy vagy megvédi a fontos erődményt, vagy vértanui halállal mulik ki. Ezen eskü szíve mélyéből jött, s a mint végig tekintett az erős falakon, s abba bizva, hogy mint ígérve volt elegendő bennszülött várvédeket kap, készült a reá váró nehéz feladatra, — éppen nem osztá Petrovics véleményét, ki azt mondá, „hogy azt a ki még három évig megvédi Temesvárt a törökök ellen, mint lovász fogja szolgálni.“

Három év! maga a kételkedő Petrovics ily határ-időt tett, s im alig mult el néhány hó, s már ott fénylett Temesvár ormain a félhold, a helyett hogy mint annak idejében lehető lett volt Nádorfehérvár tornyaira tüzetthettek volna fel a keresztes lobogók.

Az isten a tanunk, hogy fajunkon nem nyughatik ezért a későbbi nemzedékek átka, mert Castaldo, egyedül ő volt az oka, hogy néhány hó mulva elvesztett Temesvár.

De lássuk az eseményeket oly rendben, a mint felvannak jegyezve Clio érc tábláin.

Mint mondtam már a királyi sereg színe előtt october vége felé valamennyi ágyu többszöri elcsütése mellett adatott által Martinuzzinak a pápai bréve, a bibornoki kalap*) a bibornoki collegium dicsérő s a király szerencse kívánó levele.

Az ostrom november 4-én kezdetett meg. A helyen mely a keleti rész felől vezet a város, s vár elé, a spanyolokat s németeket állította fel Castaldo, a déli részen Martinuzzi az erdőlyiekkal, a nyugotin Nádasdy Tamás vert táborát a magyarországi sereggel.

*) III. Gyula pápa felmentette Martinuzzit azon kötelezettségtől, hogy Romába menjen a bibornok kalapért.

A rögtön megkezdődött ágyuzás oly erélyvel folytatott, hogy november 7-én már annyira meg volt rongálva a város fala, miként már sikert lehetett reményleni, ha általános ostrom meretik. Castaldo s Martinuzzi 9-re tervezték az ostromot, de 7-én midőn éppen lakománál ültek a vezérek egy spanyol csapat melyre több ágyuból löttek a jancsárok, parancs nélkül a falaknak rohant, mit látván az erdélyiek egy része szintén hasonlót tön, s példájukat az Arco Bódog vezérlete alatt állott németek is követték, azonban bár mily elszánt volt is e hősök rohama, csakhamar visszaverettek a bőszen ellent álló jancsárok által, kiknek ágyu s fegyver golyói rémitő pusztítást tettek a visszavert első vivók segedelmére jött, de szintén célt nem ért ostromlók közt, kik már már hátrálni kezdtek, midőn Nádasdy a helyszínére érkezvén kezébe ragadott egy magyar zászlót, s e szavakkal :

„A ki magyar zászlót lebegtet, a ki a magyar zászlót követi, meghalhat, de nem futamodik meg, — s rohant előre.

Ez volt a jelszó az általános ostromra, a lakomaasztaltól felriaszott vezérek seregeik élére álltak, megpendült minden dob, riadozott minden trombita, harsogott minden kürt, és tárogató, bömbölt minden ágyu, s halált szórt minden fegyver.

Martinuzzi sisakkal fején s vérttel fehér öltönye fölött küzdött az első sorokban, Nádasdy britt hidegvérrel*) s magyar hősiséggel vezénylett s vivott, Ballassa Menyhért minden percben egy törököt ölt le véráldozatul Mohácsnál elvérzett atyjáért a bajnok Ferencért, s valódi csodákat tön a 18 éves hős Perényi Gábor. Általuk vezéreltetve megannyi Leonidássá lön minden magyar, a spanyolok eldődeinkkel vetélkedve küzdtek, s Armin bajnokihoz méltóan küzdtek a németek is; a jancsárok bőszen állottak ellen a rohamnak, de hiában, a kereszt győzött, s mire est lön a város falain ragyogott. Castaldo bár mint ellenzék is ezt Martinuzzi s Nádasdy is, szabad dulást s zsákmányolást engedvén a városban, más napra határáz a vár ostromát.

Ezen este élénk s keserű vita támadt Castaldo s a bibornok közt, mert az utóbbi azon nézetből indulván ki, hogy mivel lehető hogy valamely város vagy vár a törökök hatalmába kerül, de különben is elég ürügyet s alkalmat lelhetnek a törökök, nem kell őket hasztalan mérsárlás által ingerelni, mint mondám ellenzé a zsákmányolást, melyet még is megengedett Castaldo, kivel még hevesebb összeütközése lön néhány nap mulva a bibornoknak.

Losonczy ugyan is nem csak hősen védelmezvén Temesvárt, de minduntalani kirohanások által fogyaszt-

*) A Nádasdy család Leslie *) angol főurtól származott, ki Sz. István korában Eduard s Edwin angol hercegekkel jöven be, honunkban telepedett le; Horvátországban utódai a brittan eredet után Bretanicoknak nevezettek egész Zsigmond koráig, s csak ekkor vették fel a Nádasdy nevet címerük után, mely nádasból felrepülő kácsa.

*) Ezen család kivándorolt magyar nemesektől veszi eredetét, kik hazánkban Angolhonba, onnan pedig Margit királynéval Skóthonba költözöttek. (Szerk.)

ván a beglerbég seregét, annyira megrettentette a mozlimeket, hogy midőn a beglerbég hada legnagyobb részét tevő timarioták s különbféle ázsiai népek hadkötelezettségi ideje lefolyt, sem fényes ígéretek, sem fenyegetődzések által nem voltak reá birhatók, hogy tovább részt vegyenek ez ostromban, minek következtében a beglerbég ki attól félt, hogy mint kémei jelenték Nádasdy által megtámadtatik, s ha előbb nem is Lippa minden nap várható elfoglalása után elmetszetenék a határtól, elvonult Temesvár alól. **Remellay G.**

(Folytatása köv.)

A néphagyományok gyűjtése ügyében.

(Ujabb szózat.)

T. Szerkesztő ur. Kegyed is jónak látta böcsös lapja 13-ik számában sovány füzetkém szives fölemlitése mellett ama fölszólítást intézni hozzám : „vajjon hová kívánám, hogy az ily adalékok s gyűjtemények küldessenek?“ mint ezt a Vas. Ujság is f. é. 10. számában szintugy kérdésbe hozá.

A jó indulatu kérdésre minél előbb felelnöm már csak a részvét iránti hálaérzet is eléggé ösztönző lehet, — s ime még szándékos késődelem után is csak vonakodva nyulok „a gyakorlati kérdés e lényeges részéhez.“ Azonban szives engedelmével elmondok ismét holmi arra vonatkozót, minek, ha némi figyelembe vétetnék több haszna lehet, mint a kérdés egyenes megfelelésének. —

Nem került ki e gondolat elmémet a cikkecske írása közben; de mint annyi egyéb elmondhatót csak általán érinteni bőven elégségesnek véltem oda utalván a netán még is munkához fogókat, hogy gyűjteményeket az illető szakférfiakhoz juttatnák a helyett, hogy átdolgozva, vagy csak némileg más formába öntve bár melyik lapban kiadassák. Kik legyenek név szerint az illető szakférfiak, a figyelmes olvasó láthatja már a füzetke tartalmából is, de még inkább látni fogja, ha buzdító iratkám valódi célját megértvén az abban érintett művek tanulmányozásához fog, mire okvetlenül szükséges is, hogy — ha már csakugyan tényleges részvétre gerjedne, — hogy vállalkozásának igazán figyelemre méltó eredménye legyen. Azonban éppen itt rejlik a dolog bökkenője, hogy ily diadalnak mondható sikerre nem lehetvén nálunk — a körülményeket ismervé — számítani, a buzgó ohajtás nyilvánításával legfőlebb csak annyit véltem elérhetni, hogy az ellebent sohajtás talán még is akad oly lelkesültre, ki odábtolmácsolva vizshangoztatni segíti az eszmét, mig az végre némi lendületet nyer, s lassankint tán még tetre is érik. — E mérsékelt számítás mint utólag is igazolva van, nagyon is gyakorlati alapon történt.

Néhutt kissé szigoruan hangzó állításaim igazolása végett nyíltan elmondhatom, mikép e parányi füzetke nem csekély tapasztalat nyomán keletkezött, és ha benne mint egyéb e tárgyra vonatkozó különben bármily igénytelen felszólalásaimban annyi kesernyész érzet szivárgott egyes megjegyzésimbe, hogy azokat így a hogy azokat így a nyilván elé ömlesztve olvasnom

magamnsk esik leginkább zokon; még is a gyakorlati eljárás terén fölmerült busító tapasztalatok bő adataihoz mérve csak igen enyhe kifejezését teszik mindannak, mi a tárgy érdekéhez s a cél komolyságához képest lelkiösmeretesen felhózható vala. Mert számos gyöngéd körülményt s kényes bibéket tartva szem előtt több gondomba került megválogatnom, hogy mit nem említsek, mint az, hogy mit mondjak el.

Valóban saját állításaim cáfolata lett volna azon hiedelemnek csak sejtetése is, hogy gyarló cikkecském majd azonnal kalákába hajt egy néhány fölbuzdultat, kik amúgy székelyesen neki mennek a kijelölt térnek s felaratják, lekaszálják a kész termést, he is hordják a kimutatott csürbe sebtiben oly örvendetős sikerrel, hogy a mondva téve eredmény kicsinyben egy veni, vidi, vici diadalhoz volna fogható. — Ily csodatények, ily varázsló hatás reményétől a legvérmesebb hiedelműt is leszoktatná az e téren csak pár évig működés.

Hogy nem egyedül e tárgy az, melylyel nálunk sikertelenül kínálgtja az öntudatos gondolkodás a részben csüggedt részben fásult szellemet, eléggé érzik a legjobb szándékuak a tudomány és művészet mindegyik szakában. De azért életre való törekvésüknek elégségős ösztönül szolgál lelkiismeretük s a valódi célnak tudata. A nemzeti ereklyék iránti kegyeletet ébresztgetőnek buzgalmát pedig a mostoha viszonyok még sokszorosan élénkíthetik. Hisz a multak földerítésével, az ősi hagyományok fölélesztgetésével egyszersmind az elsatnyult érzelmek felüdítése is céloztatik.

Hogy tehát az ohajtott siker iránti vékony bizalom dacára még is kísérletet teszünk, az erre ösztönző indokok eléggé ki vannak fejezve az érintett cikkecskében. — A „buzgó ohajtás“ nyilvánításának tüzetes feladata különösen a tájszótárnak úgy szólva körmünkre égett ügye. Csak mellékösen s alkalmilag történik abban buzditás összes nemzeti hagyományaink kegyeletös megóvására — ama szoros kapcsolatnál fogva, melylyel ez ágozat a többivel egybefügg.

A népnyelv-sarjadék jelentékönységének némileg kimutatása igényelte a tekintélyes törzs többi gallyazatának is figyelem elé hozását, hogy a nemzeti hagyományok terepélyes fájának némileg egészben előtűkrözése által egyuttal érvesebb s tágasabb körü ténykódásra ösztönöztessek a fölébrestendő kegyelet.

Mi módon véltem sikeríthetni a netán keletközendő föllelkesülést, mutatja a Delejtű 10, 11, 12. számaiban megjelent cikk: „a néphagyományok gyűjtése ügyében“ cím alatt, melyben a valódi lelkesültsgü szász gyűjtők buzgósága példánykép van fölmutatva arra nézve, hogy mi uton nyerhetnénk mi is e téren még jelentékönny gyűjteményt. Abból az épületes példából, úgy hiszem, eléggé megérthető, hogy bizony ily önkéntes buzgalom híjával holmi neki kergetött avatatlanktól vagy csak amúgy vaktában neki rohanóktól nem igen remélhetni a célnak kellőleg megfelelő munkásságot, minőre, mint a fölhozott példa mutatja, csak komoly tanulmány képesíthet igazán — fölnyitván a szemeket s élesítvén annak látását mindannak észre-

vevésére, a mi e téren fölkatatni való s bizony már nem a fölszinen hárítható össze, sőt ellenben néha igen is benn rejlik, vagy csak olykor villan föl esetleg; de a tájékozatlan ekkor is úgy járhat vele, mint egykor a bányászok a kobalittal, melynek elejénte félreismerését s innét kelt elnevezését igen alkalmas megjegyzéssel említ föl Csécsi Imre „Földünk sat. természetrajza“ című művében 139, l.

A cikkeimben fölemlített művek tanulmányozása is meglehetősen irányzást adhat a velők komolyan foglalkozónak, de még teljesebben beavathatják az azokban idézett kutfők. Különösen a „Magyar Mythologia“ ismerete nélkül nemzeti hagyományaink gyűjtéséhez fogni legalább is elmaradottságra mutatna; hisz a tárgy valódi céljának fogalmát is abból nyerné világosabban a vállalkozó! Aztán míg egy részt a már följegyzöttek szilárdabb igazolását s azoknak a helyi körülmények s egyéb módosulatok általi fölvilágosítását eszközölhetné; másrészt ezek által az eddig még föl nem jegyzöttek s az észlelő figyelmet kikerültek fölismerésére is mindinkább belátóbbá avattatnék a helyesen tanulmányozó; mert a tudomány e körben is szintugy mint egyéb szakmákban, minél több ismert adat alapján juthatni csak nyomonkint a még ismeretlenek birtokához. Avagy mihez fogjon, mit jegyezzen föl az, ki a már begyűjtöttekről kellő tudomással nem bír? Nem fogja-e idejét vesztögetni rég ismertek fölszines kapargatásával, míg az alatt tán sok lényegesen szükségöst teljesen mellöz? Vagy nem áll-e oly bámész módon a dologhoz, mint ki éppen a sok fától nem látja az erdőt?

Ugy vélem nem ok nélkül állítom, hogy e bányászatszerű kutatás minél több szakismerethöz még lélektani avatottságot is igényel a sikeres eljárás föltéteül, s hogy e szellemvizsgálás olykor még így is egyelőre megfjethetlen rejtvényekre bukkan. Gondolom alkalmasan fejezi ezt ki egy népmesetörédék, mely szerint a gazda megálmotta, hogy bodzafája alatt kincs rejlik, s midőn éjfélkor az ásáshoz készülne, látta is hogy az ott föllobbanó lángalakban „fölvetette magát,“ másnap reggel serényen hozzá fogott a munkához, s alig ásott egy lábnyit, már meglelé a roppant nagy kádat telve — tömérdek undoksággal; mire — nem tudván az ámitó ígézet fölmentő módját, ily átokkal: „veszett volna beléd a ki ide tett, pusztulj innét a pokol fenekére“ sietett a rutságot elföldelni.

De később meghallván egy tudákos embertől, hogy mikép kellett volna a büvöletet a lelt kincsről eltávolítani, azonnal ujra felásni indult, de már csak hült helyét találta az eltávozott kincsnek. Így mutat sokszor fügét a kacér sors a tudatlanságnak! A mesék leple alatt olykor nagy igazság rejlik, de hüvelyezésök csak az avatottabb értelmi erőnek sikerül.

Lám a nagy természet eléggé nyílt könyv, s hányan bírják belőle kiolvasni azt, mit — mondhatni, — szinte kézzel foghatólag élénk tár? S a legépületösebb könyvből is ugyan hányan bírják kiolvasni azt a szellemet, mely benne rejlik? Ellenben mennyivel nagyobb azok száma, kik bármily könyvben sem látnak egyebet fehér lapokra tapasztott fekete bötüknél, s kiknek számára Aristoteles, Baco s a szellemi hályog leszede-

getésével foglalkozók egész hosszú sora akár soha se létezett volna! —

Ki ne szeretné a tudást? hisz alig van valami, a mit nagyobb mértékben szenvedje (vagy áhólja?) az ember; hisz mindentudás után sovárog kezdettől fogva, s úgy látszik a tudatlanság éreztetése a legkényesebb bibéje; még is a valódi tanulásnak aránylag oly kevés híve mutatkozik! Nincs helyén ennek okát feszőgetnem; de úgy vélem, nem fölösleges azt nálunk emlegetni, mikép a szellemi önelégültség még a valódi tanulmányozás kezdetére sőt megizlelésére sem mutat. Hol a tudománybeli s művészeti kényelmes diletantismus, az olcsó naturalistaság, a minden alapot nélkülöző eredetieskodás, s valaminek csupán külszinét, álcáját ügyesen elsajátító képesség gyakran a valódi tartalom fölött csak úgy könnyedén diadalmaskodik sat., ott valóban nem csoda, ha a komoly tanulmányozást emlegető beszédnek alig reménylhetni némi sikerét.

Az ifjabb nemzedék, mely már könnyű szövetű természeténél fogva is általában inkább kap a látszaton, mailag a kor mostoha szellemétől elkábítva a hivalkodás erős ingere mellett még az anyagi érdek számítását is korán elsajátítja, s az előbbi kor eszményieskedő ifjúságának regényes ábrándozásától meglepőleg elütő álmodozásokban rajong, melyek a lábrakapott egyoldalú realismus s holmi közkeletű sivár gondolkodás alapján erősbült rang s külszillogás utáni sovárgással az anyagi haszonlesés lelkendőzését rokonítják; az ifjabb nemzedék mondom kevés kivétellel ily érzülettel telve korán okoskodik az élet-ösvényeknek e két céljához mily arányban viszonylata felett. Akárhányat hallhatni közülük, ki e nemű gondolkodásmódjáról meglepő ügyességgel s alaptalansága dacára is meglehetősen következetességgel bir számolni. Nemcsak a tudatlan sokaságra s az úgy nevezett közvéleményre, de valóban nem csekély érvényű értelmi, sőt tudományos tekintélyekre is hivatkozva bizonyítják ők ama meggyőződésük helyősségét, miszerint a szemképrázató vagy legalább a külső kimutatásra alkalmas képzettségnek, habár ez sokkal kevesebb fáradságba kerül is, egyáltalán nagyobb előnye van még a magasabb szellemi körökben is, az ő fogalmuk szerint, haszna pedig hasonlíthatatlanul nagyobb. S e hiedelmök érveitől jókora adathalmazt rántnak elő a

társas élet viszonyain kívül az időszaki sajtó teréről, sőt irodalmi kézikönyvekből, melyekből az irodalmi s tudományos érdemek csalhatlan hitelességű classificatioját vélik mérithetni.

Az általánosnak látszó izléshez képest körülbelől ily okoskodásban állapodnak meg. A mi nem érdekes, nem tetszetős, nem olvastatik; a mi nem olvastatik nem tehet hatást a közre; tehát nem is lehet hasznos nem lehet üdvös. Már pedig nisi utile fuerit, quod facimus, vana est omnis gloria. —

Hisz még költői művek is, melyek komolyabb tanulmány eredményei, háttérben maradnak a higabb tartalmuak s könnyűdebb szerkezetűek mögött. Általános jellemző az érdekes-ség; a mi érdekel vagyis az uralgó izlésnek tetszik, vonz, az szép, jó, igaz, a többi semmit sem ér. Így tartja a közizlés; s végre is az határoz! —

Ezen divatos fogalmak alapján támadnak az ifjú irodalmi kísérletek minden aesthetikai s kritikai táborozás dacára már az iskolai padokon, melyek oly buja termékenységet mutatnak vers, novella, humoreszk s egyéb elmeprücskökben, s igen gyakran a komoly, sőt legsürgetősebb alaptanulmányok rovására szaporodnak nagy csomókká, hogy aztán nagy előfizetést zaklatás utján holmi csábító című kötetekben „jótékony“ (egyvalaki játszekony és kártékonynak szereti mondani) című albumokban (a fehérség ürességnek is érthető, az albumnak szótári értelménye fénytelen, halvány fehér levén sat.) vagy legalább a sűrűen keletkező szépirodalmi lapokban — melyek egynémelyike már ez elnevezést is nem kis mérvben compromittálta — ragyogtassák a szerzők nevöket s ha csak sikerül díjaztassák is szellemi buborékjaikat, mely utóbbi cél mint mondók korunk szatócs érzelmeinél fogva igen korán előtérbe lép; — hisz e tekintetből választatik e vagy amaz író példányul, mert annak művei körülbelől ennyit meg ennyit jövedelmeztek sat. Nem tagadom, vannak kivételecskék, de biz azok az ily elhatalmasodott érzület mögött alig észrevehető kisebbségben lappangnak. Mindennek erkölcsi hátterét, alapját s horderejét könnyű belátni. —

Karcsai G.

(Folytatás következik.)

T Á R C S A.

A sors álnoksága.

Novella.

Irta Thöbey.

(Folytatás.)

Tanácskozást tartánk a teendők felett, Elemérvárra melyhez egy mérföldnyire lehetünk, elgyalogolni e rémitő időben, legalább négy óráig kellett volna; közelebbi menhelyről kellett tehát gondolkodnunk. Ekkor eszembe jutott, hogy midőn gyermekkorunkban a gróffal átkalandoztuk az Elemérvár körül fekvő hegyeket, egykor két kis barlangot találtunk, melyeket belülről alig ujnyi vastagságu szikla fal választ el egymástól; tudtam hogy e sziklaüregek nem távol lehetnek a szerencsétlenség színhelyétől. A gróf örömmel hallá hogy nem sokára megmentheti a gyermekeket a pa-

takzó esőtől, mely annak ruháját már tökéletesen keresztül áztatta.

Szerencsére különös véletlenből az egyik kocsilámpa nem tört össze; ezt tehát levevénk, s most megindultunk a barlangokat keresendők; csakhamar rájuk találtunk. Uram a gyermeket vitte karján, én pedig vállamon e ládát vivém, melyet a kocsi töredékei közül huztunk elő; midőn a barlangba értünk, a kocsilámpát egy szegletbe támasztám s miután a pénzes ládát letettem, távozni akarék a másik barlangba.

— Vidd magaddal e ládát is, szólott ekkor a gróf, e barlang oly kicsi, hogy lábaimat sem nyujthatom ki, ha ott hagyod hol most van.

Ez csakugyan igaz is volt; a láda nem volt ugyan nagy, de helyet még is foglalt, és a bizalom melyet a gróf belém helyezett nagyon könnyen megfoghatóvá tette a parancsot; ismét vállamra vettem tehát a ládát s a másik barlangba

léptem; ennek nyílása akkor is mint most, sűrű bozót által volt elrejtve.

A barlangba érve letevém a ládát s lefeküdtem a földre; behunyám szemeimet. Rövid idő múlva elaludtam, de rossz álmaim voltak s nem sokára ismét felébredék. Midőn felnyitám szemeimet, egy keskeny fénysugárral találkoztak azok, mely a környező sötétség miatt vakítóan hatott; néhány percig nem tudám ezt mire vélni, de azután eszembe jutott, hogy a vékony sziklafalban mely a két barlangot elválasztja egymástól, hasadékok vannak, s hogy e világsugár a szomszéd barlangból, hol uram a kocsilámpát égve hagyta, hatol ide.

A másik oldalra feküdtem hogy tovább aludjak; de tudni akarván hogy uram is aluszik-e; felkeltem tehát s szemeimet a sziklába lévő hasadáshoz fektetve, átnéztem a szomszéd barlangba.

Mit e percben láték, iszonyu volt!

Uram mélyen aludt. Mellette egy ember térdelt, ki mindkét kezével egy hosszú kés markolatát fogta; a kés hegye uram szíve felett állott fenyegetően.

A szolga merev kísérteties kifejezésű szemekkel tekintett maga elé s Hidfőy borzadva hallá, életében már másodszer, e rémitő jelenetnek szemtanu által tett leírását.

A szolga végre leküzdé borzadályát s tovább beszélt.

— Tagjaimban halálos zsibbadást érzék a rémület miatt, fejem zugott s iszonyuan fel akarék ordítani, de a hang torokomon akad és hiába erőlködék, a hang nem tudott előtörni, s ama pillanat óta néma voltam; a rémület fosztott meg akkor hangomtól s a rémület adá ma, uram csontvázának látásakor vissza a hangot.

Nem láttam a gyilkost művét bevégezni; ájulva vissza rogytam azon pillanatban midőn a két öklöt feszülni látám az iszonyu dűfésre.

Nem csak hangomtól, de elmémtől is megfosztott ama tekintet; nem emlékszem hogy mikor ébredék fel ájulásomból, s csak azt tudom, hogy mikor eszméim lassankint megjötték s ismét gondolkodni tudék, e végtelen erdőben bolyongtam, vad gyümölcsessel táplálkozva; hogy elmém tompasága jó ideig tarthatott, azt mellemre csüggő szakálom mutatá.

Ekkor vissza tértem az emberek közé. Percig sem reménylém, hogy Eleméry István halálát megboszulhassam. Néma voltam s irni nem tudtam, tehát semmi módon sem közölhetém titkomat az emberekkel; minthogy azt hittem, hogy a gyilkos a gyermeket is megölte, tehát nem gondoltam, hogy ama okmányok által hasznára lehessenek valakinek; a pénzhez pedig nem akartam nyulni sem magam, sem mások kedvéért.

Most elhallgatott a szolga, kezeit arcára tette és sirt, és sirása lassankint szivhasító zokogássá fejlődött.

Egy év mult el azon est óta, melyen Istvánt először láttuk padlásszobájában. A bércek hóval fedvék s Elemérvár vidéke zordonabb mint valaha.

Néhány nap előtt három férfi érkezett Elemérvárra, a törvény emberei; ezek közül az egyik egy hosszú, pecséttel ellátott iratot olvasott fel az Elemérvári uradalom igazgatójának, mit ez nagy bámulattal hallgatott végig; azután eltávozott a három ur.

Délutáni négy óra lehetett, a szürkület már beállott, midőn egy nehéz utazó kocsi, négy erős ló által vonatva, begördült Elemérvár magas boltu kapuja alatt, mely tompa morajjal viszhangoztatá a keréközgést és a lovak lépteit.

Most megállott a kocsi és az uradalom igazgatója fölnyitá annak ajtaját, melyen Hidfőy és István léptek ki.

Hidfőy Istvánt kezén fogva szólt a várudvarban összegyűlt cselédséghez:

— Ime uratok, gróf Eleméry István.

Azután az igazgató által vezetett felhaladtak egy

csigalépcsőn s egy nagy terembe léptek, mely csak a kandalló tüze által világított meg.

Hidfőy halk hangon néhány szót mondott az uradalmi igazgatónak, mire ez mély főhajtással elhagyá a szobát.

István lassan egy magas támlájú, ó divatú karszékbe ereszkedett; arcán nem látszék öröm kinyomata; egész viselete egy álmodó jellegével birt, olykor végig simított kezeivel arcán, aztán ismét kába tekintettel nézett maga elé.

— Tehát végre teljesíteni fogja ön ígéretét Hidfőy ur, kezdé István miután az eltávozott igazgató lépteit elhangzotak s minden csendes lett; meg fogja ön magyarázni, hogy én mint jutok e fényes címhez, híres névhez és roppant vagyonhoz? Kérem világosítson fel; higgye el, hogy nem kíváncsiság az, mi ön többszöri kitérő feleleteinek dacára, e kérdések ismétlésére ösztönöz. Véghetetlen nyugtalanságot érzék, s ez események, e rang és vagyon melyhez oly váratlan módon jutok, mind a mellett hogy általok legforróbb kívánságomat reményilem teljesíthetni, nem töltenek el örömmel; szorongás és borús sejtelmek fognak el; a mult! mit foglal magában a mult? ugye rémitő dolgokat? Kik voltak szüleim? óh beszéljen Hidfőy ur, beszéljen.

— Kedves ifju barátom, mondá az ügyvéd, szerettem volna még egy ideig elhallgatni ön előtt a mult eseményeit, mert azok valóban idegrázó képeket foglalnak magokban, és önnek idegei most is oly izgatott állapotban vannak s egészsége gyenge lábom áll, hogy ama felfedezések könnyen romboló hatással lehetnének testére, lelkére; de végre is ha ön kívánja, nem lehet, nincs jogom többé elhallgatni azokat. Hallgassa tehát e szomorú történetet és legyen erős.

— Erős leszek, szólt István s hangja reszketett, mikor e szavakat mondá s keze kázasan remegett mikor Hidfőy kezét forróan megszorítá.

Hidfőy tehát elbeszélni kezdé azon eseményeket, melyeket mi már ismerünk és beszélt, — hosszasan, körülményesen beszélt.

Hidfőy közelebb ült a kandallóhoz mint István, minél fogva inkább a világosságban volt s nem láthatá, hogy mily kifejezést idéznek az ifju arcára a rémtörténet jelenetei; de olykor egy nehéz sohajt hallott.

Az elbeszélésnek vége volt s az ügyvéd elhallgatott; ekkor hosszú szünet következett. Végre ismét Hidfőy hangja szakítá meg a csendet.

— E történet lélekrázó, mondá az ügyvéd, ki István hallgatását felindulásnak tulajdonítá; s hogy önre ki oly közel érdekeltektik általa, nagy és szomorú benyomást gyakorol, az természetes; nem igyekezem önt biztatni, ez nevetséges volna; de mind a mellett reménylém, hogy e benyomás nem lesz tartós, és hogy ha ön leküzdötte az első fájdalom rohamát, nem fogja engedni, hogy azon események melyek áldozataikat már megnyerték, ez események visszahatása önt is szerencsétlenné tegye.

István nem felelt; Hidfőyt e hallgatás nyugtalanitá, felkelt s gyertyát gyujtván oda lépett Istvánhoz.

A fiatal ember vonásai iszonyuan fel voltak forgatva, arca halálsápadt volt, s bár nyitva voltak szemei, látszott hogy nincs eszméletén.

— Szerencsétlen gyermek, szólt Hidfőy, miért is engedtem kívánságának s nem hallgattam el inkább még egy ideig e történetet.

Néhány perc múlva István ágyban volt. Öt óra eltelté után a legközelebbi kis városbeli orvos állt ágya mellett.

— Idegláz, sugá az orvos Hidfőy fülébe.

Néhány nap múlva Pest első orvosainak egyike is megérkezett.

István nagyon sokáig beteg volt, midőn végre először felkelt ágyából már olvadt a folyókon a jég, s midőn az orvos engedélye szerint kilépett a szabadba, már virágoztak a fák.

Csak lassan nyerte vissza erejét, de midőn végre egé-

szen helyre jött, úgy látszik hogy a betegség természetét megváltoztató; teste erős fejlődésnek indult, arca megfűrt, szemei bátrabb tekintetet nyertek; talán ez is egyik oka volt ennek, hogy napjait most szobában ülés és írás helyett, a hegyeken és sziklákon kalandozva töltötte.

Az uradalom egy öreg erdésze beavatá Istvánt a vadászat nemes tudományába és néhány szilaj paripa jobban megtanítá őt lovagolni mint azt bármely angol lovaglómester tette volna.

Mind a mellett hogy István hajlamai nem ellenkeztek e foglalkozásokkal, nagyon vágyott Pestre s előttiünk ismeretes okokból gyakran gondolt a színházra; de az orvos rendeltéből az egész nyarat s a következő őszt itt kellett töltenie; az orvos ugyanis azt tartá, hogy István előbbeni természet elleni életmódja miatt a fejlődésben elmaradt, sőt már elcsenyevészsnek indult testének, okvetetlenül minél több mozgásra és friss hegyi levegőre van szüksége, hogy bekövetkezhető mellbajnak eleje vétessek.

(Vége köv.)

Heti szemle.

— Angolhon a klubok és társulatok hazája, mert ott a társaság minden osztálya, majdnem minden emberi törekvés klubok által igyekszik hatni. Céljuk politikai, társadalmi, irodalmi, nyereszkedő, jótékony sat. a hány érdekei t. i. vannak az állami társaságnak és az egyeseknek. Leginkább központosul ezen egyesülési szellem Londonban, hol ez számtalan kisebb nagyobb társulatokat hozott létre. Ezen klubokban azonban igen sokszor tükrözik vissza az angol nemzet különösége. Az utazók klubja — Travellersklub — tagjaivá csak az olyan egyéneket vesz föl, kik legalább is ezer mérföldet utaztak. Azonban ezen feltételnek az angolok könnyen tudtak megfelelni, mert számtalan van olyan, ki Olaszhont, Göröghont, Indiát, Perut népség kutatási célból keresztül barangolta, vagy a világ körül ötször — hatszor utazott. Egyszer egy ember jelentkezett, kit a klub igazgatói ismertek, és felvételt kért a klubba. Midőn azt válaszolták neki, hogy ez az alapszabályok értelmében nem történhetik, minthogy ő Londont soha el nem hagyta; azt mondá rá: „Nem tesz semmit. Tíz évvel az előtt oly betegségbe estem, mely fiatal életemet veszélyezteté. Orvosom azt tanácsolá nékem, hogy naponkint sok mozgást tegyek, más lehetőség mentésemre nem lévén. E rendelést tíz év óta pontosan követtem. Tíz év óta, bár mily időjárás volt is, minden nap két óráig a Hydeparkban nagy lépésekkel föl-alá jártam. Ha önök akarják, hozok erről szóbeli és írásbeli bizonyosságokat. Most tessék összeszámítani — ha minden órában négy mérföldnél sem tettem volna többet, ez még is tíz év alatt 29200 mérföldet tenne, a mit utaztam, és így önöknek feltételének 29-szer feleltem meg.“ Az igazgatók egymásra nagy szemeket meresztettek, de tudjuk azt, hogy az angolok igen szigoruan ragaszkodnak a törvény betűjéhez; tehát ezen különös utas a társaság tagjául felvételre ugyan, de még ugyan az nap közgyűlést tartottak, melyben az alapszabályokat oda módosították, hogy csak az lehessen tagja a klubnak, ki legalább ezer mérföldet utazott Angolországon kívül. Történt egyik napon, hogy új candidatus jelentkezett a felvételre. Ez üzleti dolgokban Dover és Páris közt legalább huszszor ide-oda utazott, és ki, ha az el- és visszautazást számba vette, csakugyan az alapszabályoknak betűszerint megfelelt. Persze nem abban állt az, a mit a társaság a maga tagjaitól kívánt, azonban ezen candidatust is felvenni kellett, mire az alapszabályok illető szakához még azt toldották: „mely utazásnál azonban a visszautazást számítani nem szabad.“ Még most is keresnek a furfangos angolok rést, hogy a társulatba bejuthassanak, és a módosítások szükségének még most sem szakadt vége. — Van Angolhonban oly klub is, mely valóban csak a legbizarrabb elme szüleménye lehet.

A mérsékleti egyletekről bizonyosan eleget hallottak olvasóink, de alig arról, hogy mérsékletlenségű klubok is léteznek. Egy ilyent alapított 1817. évben a híres színész Kean Ödön, Royal-Gins név alatt. Tizenöt tagnál többet soha sem számlált, mert a próba ugyan nehéz volt a felvételre. A candidatusnak egy kanta pálinkát kellett állva kinnia megszakadás nélkül. Sokan áldozatul estek ezen kicsapongásoknak. Byron szintén tagja volt a Royal-Ginsnek. Volt Londonban egy puposok klubja; neve már mutatja; hogy mily kitüntetésnek kellett annak birnia, a ki felvétetni akart. Swift és Addison egy akasztottak klubjáról szólnak, mely néhány semmire kellő által alakított, kik valami véletlenség által az akasztófát, melyre ítélve voltak, elkerülték. Minden tag az ő „üzletéből“ bizonyos járulékot fizetett a pénztárba, mely „közhasznú“ célokra volt fordítandó. Ők minden szegény legényt, a ki akasztásra ítéltetett, klubjuk előleges tagjának tekintették, kit ezért a hinárból kiszabadítani kellett, és a pénztár nem kiméltetett, hogy az akasztófa virágot vagy megvesztegetés vagy erőszakkal kiszabadítsák. Az elítélés és végrehajtás közti időben egy titkos hatalom minden rugóit megfeszíté, hogy kitűzött célját elérje, a mely csakugyan sokszor el is éretett. Végre megesett, hogy egy „gonosz fickó“ is vétetett föl a klubba; ez elárulta társait, kik ennél fogva valamennyien elcsipettek. A club így tettelegesen megszűnővén, és senki sem lévén, ki az ő módjára az elítélt haramiák pártját fogta volna, a klubnak szépséges tagjai valamennyien egy napon akasztattak fel, és így clubjuk nevét igazolták.

Temesvári ujdonságok.

* A kereskedelmi kamara küldöttsége, mely az itteni váltólezárszámítási fiókintézet számára nagyobb alaptőkét, t. i. 500,000 forinttal többet ki akar eszközölni, mult szombatn indult fel Bécsbe. Reményljük, hogy legközelebb kedvező eredményről fogunk jelentést tehetni.

* A kath. mesterlegények társulata f. hó 29-én fog ünnepélyesen megnyitani, miről annak idején többet.

* A zeneegylet f. hó 20-án a redoute teremben hangversenyt tartott, mely a kellemetlen idő dacára igen látogatva volt. Cs...nyi asszonyosság ez uttal is remekelt a zongorán előadott Sobri dalával, és Mendelssohn — Bartholdy „Hebriden“ című szerzeményéhez szóló nyitányával, mely utóbbit Pf....r ur társaságában négy kézre játszá. A tetszés nyilvánításai felette zajosak és tartósak voltak. Igen élénk viszhangra talált a St....el k. a. által szép kifejezéssel énekelt Egressi féle népdal: „Ez a világ a milyen nagy.“ A szigorubb classicus zene barátai kielégítést nyerhettek Mendelssohn D-moll Triójával, (zongora, hegedű és gordonka) melynek előadói hangszerükben nagy jártasságot tanusítottak. R....y ur kellemes tenorjával két dallal kedveskedett; Burger ur pedig egy Schubert féle dalt (Hirt am Felsen) minden nehézségeit leküzdve szép sikerrel éneklé. — A zeneegylet mindinkább gyarapodásnak örvend.

≈ Színházi dolgok: F. hó 19-én kezdette a magyar szintársulat előadásainak sorát Szigligeti „Falusiak“ című vigjátékával. Közönség fájdalom csak mérsékelt számu, de ez annál buzgóbb volt a szereplők fáradozásainak elismerésére. Filipovitsné, Károlyi, Tökés E. Jánosi és Benedek jó benyomást tettek fölléptükkel. Ha majd közelebb megismerkedünk képességükkel, részletesebben kívánunk szólani egyes szerepléseikről. — Második előadásul adatott 21-én „Szökött katona.“ Közönség valamivel több mint multkor. — Ma lép föl Egressi Gábor, Hamletben

Szerkesztői távirtda.

K...cs. i G. urnak. Gondoljuk, hogy lapunk mai száma legjobb válasz. Miként is kételkedhetik, hogy törekvésit a magunkénak elismerjük?

Lovich K. urnak. Kérjük a kezében lévő bányászati cikk visszaküldését.

H I R D E T É S E K .

Cs. kir. szabadalm. osztrák állami vasutttársaság.

9206

3186

Hirdetés.

Az alulirt igazgatóságnak van szerencséje a t. c. közönségnek ezennel tudtára adni, hogy 1859. évi május 1-jétől kezdve további rendelkezésig a gabonaszállítmányok, ugymint : buza, rozs, zab, árpa, kétszeres, szemes tengeri, melyek az alább nevezett állomásokon **Pozsony, Bécs,** és az éjszakai vonal állomásai számára **Brünn-ön** keresztül feladatnak, a délkeleti vonalon következő áron, beleértve a fel- és lerakodási- és az általános biztosítási díjakat, szállítatnak, föltéve, hogy az áruszállítások teljes kocsirakodmányt tesznek.

Feladási állomások	Pozsonyig	Marchegg-ig	Feladási állomások	Pozsonyig	Marchegg-ig
	szállítási díj, vámmázsánkt a. é. bezárólag minden mel- lékes díjakkal			szállítási díj, vámmázsánkt a. é. bezárólag minden mel- lékes díjakkal	
Köbölkút	0,26	0,29	Szatymáz	0,56	0,59
Esztergam-Nána	0,27	0,30	Szeged	0,55	0,58
Szobb	0,29	0,32	Szőregh	0,56	0,59
Nagy-Maros	0,30	0,33	Oroszlámos	0,59	0,62
Verőcze	0,31	0,34	Mokrin	0,64	0,67
Vác	0,32	0,35	Kikinda	0,64	0,67
Dunakesz	0,32	0,35	Szt.-Hubert	0,66	0,69
Palota	0,33	0,36	Hátfeld	0,66	0,69
Pest	0,33	0,36	Gyertyámos	0,67	0,69
Köbánya	0,37	0,40	Szakkálháza	0,68	0,70
Vecsés	0,41	0,44	Temesvár	0,70	0,70
Üllő	0,43	0,46	Kissoda	0,70	0,72
Monor	0,44	0,47	Saágh	0,71	0,73
Pilis	0,46	0,49	Zsebely	0,71	0,73
Alberti-Irsa	0,48	0,51	Detta	0,71	0,73
Cegléd	0,51	0,54	Moravica	0,74	0,76
Nagy-Körös	0,53	0,56	Versec	0,76	0,78
Kecskemét	0,54	0,57	Jassenova	0,78	0,80
Páka p.	0,54	0,57	Jám	0,79	0,81
Félegyháza	0,54	0,57	Rakasdia	0,81	0,83
Péteri p.	0,56	0,59	Oravica	0,82	0,84
Kis-Telek	0,56	0,59	Fehértemplom	0,83	0,85

Bécs, aprilisban 1859.

9. sz. (1—3)

A cs. kir. szab. ausztr.

államvasut-társaság főigazgatóságától.

Cs. kir. szab. osztrák állami vasutttársaság.

Cs. kir. szab. tiszai vasutttársaság.

9206. sz.

Hirdetés.

Az alulirt igazgatóságoknak ezennel van szerencséjük köztudomásra juttatni, hogy 1859. május elsejétől kezdve további rendelkezésig a gabona szállítmányokért ugymint : buza, rozs, árpa, zab, kétszeres és szemes tengeriért (kukorica) a melyek a tiszai vasut állomásain **Pestre, Pozsonyba és Bécsbe,** és az éjszakai vonal állomásain **Brünn-nön** keresztül teljes kocsirakodással feladatnak, a tiszai vasut vonalain, és a cs. kir. szab. osztr. állami vasutttársaság délkeleti vonalain mázsánkt és mérföldenkint mérsékeltebb t. i. 0,013 forintnyi tétel fog fel-számíttatni.

A fel- és lerakodási illetmények, melyek mind a két társaság számára kivételkép 0,016 fortra megállapítottak, az általános biztosítási díj mellett különösen beszedetnek.

Bécs, 1859. évi april havában.

A cs. kir. szabad. osztr. állami vasut tarsaság fő-igazgatóságától.

A cs. kir. szabadalm. tiszai vasut igazgatóságától.

8. sz.

(1—3)

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításon a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt **egyedül csak ez** tüntetett ki érdemmel, s a nemzetközi esküszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul bebizonyított.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „golya“ című gyógyszerárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ara egy hepcsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebizonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulerjed. Hogy mit képes mivelní Moll Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor és alhasi bántalmaknál,** s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyújtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértodulás, gyomor-görcs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknel azt már mint bebizonyult tényt kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életért nyertek.

Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre **Uhrmann M.** papir-és mű-árus úr.